

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sda.co.il

לנ"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליץ
482-484

בכורות דף מ"ג. יום שב"ק פרשת וירא - כ' חשוון תשפ"ז
יום זה לזכות הינא בת מרים לאה לברכה והצלחה בכל

פרק שביעי - מומין אלו

דף מ"ג - ע"א

משנה, מומין הנאמרו לעניין בכור בהמה (בפרק הקודם), בין מום קבוע ובין עובר - פוסל בכהן.

יש בכהן מום שאינו מום גמור ופסול - משום שנאמר 'כל איש אשר בו מום מזרע אהרן', איש ששוה בזרעו של אהרן. ואילו הו': א. הכילון, שראשו דומה לכיסוי חבית, שצר מלמעלה ורחב מלמטה. ב. הלפתן, שראשו דומה לראש הלפת, שרחב מלמעלה ונעשה צר למטה, וראשו בולט לאחוריו כלפניו. ג. המקבן, שראשו דומה לקרדום, שערפו עגול וקצר ברוחב. ד. שראשו משופע מלפניו. ה. סקיפת, שגובה ראשו חסר מאחוריו. ואמרו בברייתא: ז. שצווארו שקוט, שראשו מוטל בין כתפיו. ז. שצווארו שמוט, שהוא ארוך ונראה ראשו שמוט.

דף מ"ג - ע"ב

בעלי חטוטרת: יש בה עצם - פסול. אין בה עצם - לרבי יהודה: כשר, שהיא חתיכת בשר בעלמא. לחכמים: פסול, שאינו שווה בזרע אהרן.

הקרח (שאינו לו שורה של שיער מוקפת מאוזן לאוזן) - פסול, יש לו - הרי זה כשר. לרבי - לשון ראשון: כל שאין לו לאחוריו - פסול (גם אם יש לו לפניו), וכל שיש לו לאחוריו, בין שיש לו לפניו ובין שאין לו - כשר. ללשון שני: אם יש לו לאחוריו ואין לו לפניו - כשר. אבל אם יש לו בין לאחוריו ובין לפניו, או שיש לו לפניו ולא לאחוריו, או שאין לו כלל - פסול.

במומי אדם - נאמר 'דק' תבול', במומי בהמה - נאמר 'בלת', ונלמד זה מזה מגזירה שווה 'גר' גר' - 'לפת ילפת' לגזירה שווה. והנאמר 'גר' בשניהם מיותר, שהיה צריך לומר רק ילפת שאינו מאוס, וכל שכן לגר' שמאוס.

עבודת בעל מום גמור - חילל, שנאמר 'כי מום בו ולא יחלל'. עבודת בעל מום שאינו שווה בזרע אהרן - לא חילל, אבל עבר על עשה. עבודת בעל מום האסור משום מראית עין - אינו עובר על עשה ועבודתו כשירה.

קרח, ננס, ומי שעניניו זולגות מים - לרבי יוחנן: פסולים מעיקר הדין שאינם שווה בזרע אהרן, ולא משום מראית העין. לברייתא: כשרים מעיקר הדין, ופסולים רק משום מראית העין, והיא שיטת רבי יהודה שריבה קרחנים לעבודה ממה שנאמר 'הכהנים'.

משנה, גבן' הנאמר בתורה,

לתנא קמא: זה מי שיש לו גבינים הרבה, ושני גבות עיניו מצטרפות ואין הבדל בין זו לזו. וכן מי שאין לו גבינים או שיש לו רק גבה אחת - פסול, שנאמר 'או גבן'.

רבי דוסא: מפרש שזהו מי ששערות גביניו גדולים ומונחים על עיניו, ואינו דורש 'או גבן'.

רבי חנינא בן אנטיגנוס: מפרש זה מי שיש לו שני גבים ושתי שדראות, ולא שנים ממש - רק ששדרתו עקומה ונראה כגבים והרבה שדראות. אבל מי שיש לו שני גבים ממש אינו יכול לחיות.

המפלת בריה שיש לה שני גבים ושתי שדראות - באשה: אינו וולד, ואינה טמאה לידה. בבהמה: אסור באכילה כנבילה, שהוא נפל ואין מועיל לה שחיטה.

בכורות דף מ"ד. יום א' פרשת חיי שרה - כ"א חשוון תשפ"ז

דף מ"ד - ע"א

משנה, חרום - פסול. איזה חרום - לרבי יוסי: הכוחל שתי עיניו כאחת ואין החוטם בולט. לחכמים: פסול כל שחוטמו שקוע, אף שאינו כוחל כאחת. וכן אם חוטמו קצר בארכו, וכן נקבי האף סתומים, וכן שאף ארוך ותלוי מלמטה משפתו פסול, שנאמר 'או חרום'.

מומי עיניים: עיניו עומדים בגובה המצח, או למטה, או שעין אחת למעלה ועין אחת למטה, או שעומדים במקומם ורואה החדר והעליה כאחד, או שמדבר עם חבירו ואומר אחר שרואה עלי - פסול, שנאמר 'בעיניו', כל מה שבעיניו. וכן מי שאינו יכול להסתכל מול השמש, ומי שעין אחת משונה מחבירתה, או שאחת שחור והשני לבן. ומי שעניניו עגולות קצת או הרבה, או שעניניו דומעות מעט, או שעניניו מוציא כל הזמן דמעות - פסולים.

ריסים: ריסי עיניו ארוכות או שאין לו ריסים - הרי זה מום, לא נגמר לגמרי ונשתייר שורשים או נשרו ריסי עיניו - פסול משום מראית העין.

עיוור - הוא בין סומא בשתי עיניו, בין סומא באחת מעיניו, ובא ללמד למי שאינם נמצאות כלל. 'איש' - בא ללמד על מי שעניניו נמצא אבל אינו רואה בהם, כגון חוורור והמים הקבועים. 'דק' - בא ללמד על מי שחסרה ראייתו אבל רואה קצת. 'תבול' - בא ללמד על מי שעניניו מבולבלות, כגון לבן הפוסק בסירה ונכנס בשחור. 'בעיניו' - בא ללמד על מי שעניניו משונות במעמדם, כגון למעלה או למטה, או שרואה חדר ועליה כאחת.

עיניו משוטטות - הרי זה מום.

משנה, עיניו גדולות כעגל, קטנות כאווז. גופו גדול מאיבריו, קטן מאיבריו, חוטמו גדול מאיבריו כשיעור רוחב אצבע קטנה יותר מדאי, או קטן מאיבריו. אזניו קטנות, או דומות

לספוג ומתכווצות וסתומות. וכן מי שאזניו ארוכות מאד עד שתכופות למטה. שפתו עליונה עודפת על תחתונה, או תחתונה עודפת על עליונה - הרי זה מום. שיניו ניטלו - פסול משום מראית העין.

גובה משה רבינו - היה 10 אמות, שנאמר 'ויפרש את האהל על המשכן', ופרסו משה רבינו והרי 'עשר אמות אורך הקרש'. ואין לומר שהיה בגובה שלו, שאם כך משה בעל מום היה כל אדם אין גבוה רק 3 אמות של אמתו, רק באמה של קרשים.

דברים ששוחטים עליהם במקדש ולא במדינה (שהם כמומים ואינם כמומים): א. עז שאין לו קרנים. ב. רחל שיש לו קרנים. ג. אזניו ארוכות/קטנות/מכווצות כספוג (שפסול רק באדם משום שאינו שווה לזרע אהרן).

בהמה שניטלה קרניה: זכרותם עמהם - שנחתכו למעלה ונשאר השורשים - פסולה, ואין פודים עליהם - שאינו מום גמור רק לפסולה. נעקר שורשי הזכרות ונראה גומא בראש - פסולה, ופודים עליהם. ניטלו טלפיים וזכרותם עמהם - פסולים ופודים עליהם. ושנינו לגבי פרה אדומה שקרניה וטלפיה שחורים - יחתוך השחור. ורק אם הוא שחור בחודו של קרן כשתים ושלש אצבעות שאין הזכרות מגיע שם, אבל אם הוא שחור יותר מזה - פסול משום בהמה שניטלה קרניה וזכרותם עמהם.

דף מ"ד - ע"ב

משנה, מומי אדם: דדים שלו שוכבים כאשה. כריסו נפוחה. טיבורו בולט. נופל מחמת חולי גם אחת ללימים. באה עליו רוח שיעון. ביציו גדולים - הרי זה מום. גיד גדול - עד הברך: הרי זה מום. למעלה מהברך: כשר. ויש אומרים: עד הברך - כשר, למטה מהברך - פסול.

דיני השתנות מים:

משתיין מים בפני רבים - וגם תלמיד חכם שומא ימתין ויסתכן, תלמיד חכם אינו שותה מים בפני רבים - שדרכו להיות צנוע באכילה ושתיה.

יש שני נקבים באדם, יש נקב שמוציא שתן והשני שכבת זרע, ואין בין זה לזה רק כקליפת השום, בשעה שאדם נצרך ומעמיד עצמו, אם ניקבו זה לתוך זה נמצא עקר.

'לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך' - לרבי לקיש: אימתי 'לא יהיה בך עקר'? בזמן 'שבבהמתך'!! שתשים עצמך כבהמה שלא תהא צנוע בהטלת מים. לרבי יהושע בן לוי: 'לא יהיה בך עקר' מן התלמידים, 'ועקרה' שלא יהא תפילתך עקורה לפני המקום, מתי בזמן שאתה משים עצמך כבהמה.

אדם אל ישתין מים על כלי חרס ועל מקום קשה - שאינם בולעים ונופלים מי רגלים מהמדרון לנהר, ונהרות בכל הולכים ומתעכבים בעין עיטם.

אשה אל תעמוד להטיל מים מול תינוק, אבל לצד אחר ולא בפני התינוק - מותר.

גדולים - מביא אדם לידי מין חולי מעיים, מי רגלים - מביא אדם לידי ירקון. דם רבה ואינו מקיז - שחין רבה, שכבת זרע רבה - צרעת רבה, צואה רבה - הדרוקן רבה, מי רגלים רבין ירקון רבה.

משנה, 'מרוח אשך' הנאמר בתורה

לתנא קמא: שאין לו ביצים או שיש לו רק ביצה אחת,

לרבי ישמעאל: שנימוחו ביציו,

לרבי עקיבא: שרוח בביציו,

לרבי חנינא בן אנטיגנוס: שמראוי חשוכים - וזה כושי.

בכורות דף מ"ה. יום ב' פרשת חיי שרה - כ"ב חשוון תשפ"ז

יום זה לזכות רבקה בת רחל לברכה והצלחה בכל

דף מ"ה - ע"א

משנה, המקיש בקרסוליו - שרגליו עקומות לחוץ וקרסוליו לפניו, ונוקשים זה לזה כשהוא הולך. המקיש בארכובותיו - שרגליו עקומות לחוץ ומרחיק זה מזה, עד שרגליו מלמעלה העקומות כלפי פנים נוקשות זו לזו. בעל הפיקים - שחתיכת בשר עגול כפיקה יוצא מבהונו. הפיקל - שיושב ומחבר פרסות רגליו זו לזו, ואין ברכיו נוגעות זו לזו שהם עקומות כלפי חוץ. בעל הפיקין - והוא שיש לו הרבה כסתות, שופגר - והוא שאין לו כסתות כלל. עקיבו יוצא לאחוריו - ששוקו עומד באמצע רגליו. פרסות רחבה כאווז - שקלוש ודק, אע"פ שהיא סדוקה - כל אלו פסולים.

מומי אצבעות: אצבעות מורכבות זו על זו - פסול. אצבעות קלותות למעלה: עד הפרק האמצעי - כשר, למטה מהפרק (עד הציפורן, שמחוברים כולם) - כשר - אם חתכה. היה אצבע יתירה וחתכה: אם יש בה עצם, ונספרת על גב היד - פסול, שהוא מחוסר איבר. ולא היה בה עצם - כשר, שהוא תלתול בעלמא. היה אצבע יתירה בידיים וברגליים (שבכל יד ורגל יש לו שש אצבעות) - לרבי יהודה: כשר, לחכמים: פסולים. ושניהם מקרא אחד דרשו, שנאמר 'ותהי עוד מלחמה', והיא איש מדון אצבע ידיו ואצבע רגליו שש ושש עשרים וארבע מספר, ונחלקו אם הכתוב מדבר בגנות או בשבח.

שולט בשתי ידי - לרבי: פסול, שידו הימנית כחוש, לחכמים: כשר, שהוא מחמת חיזוק ידו

השמאלית. **איטר**: ביד או ברגל - פסול.

טומאת מת לאצבע יתירה: אם יש בה עצם, ואין בה ציפורן, ונספרת על גבי היד, או שאינה נספר על גב היד ויש בה ציפורן - מטמא במגע ובמשא, ובטומאת אוהל כשיש בה בשר פחות מכזית (שאם יש בה כזית מטמא מחמת כזית גם אם אינה נספרת ולא חשובה איבר, ואם אין בה בשר כלל אינה מטמאה שעצמות אינם מטמאים באוהל רק רוב בנין או מנין, אבל אם יש עליה מקצת בשר מטמא משום אבר). ועולה למניין 125, שאם אין בה בשר עולה לרוב מניין של איברי המת. אם אין בה ציפורן ואינה נספרת על גב היד - מטמא במגע ובמשא ואינה מטמא באוהל, ואף על פי שאינה חשובה איבר, מטמא במגע ובמשא **לרב אחא בר איקא**: משום עצם כשעורה, **לרב פפא**: שגזרו על שאינה נספרת משום נספרת, ולעניין אוהל לא גזרו שעשו חכמים היכר כדי שלא ישרפו על טומאה זו תרומה וקדשים.

רוב בנינו של מת, אף על פי שאין בו רובע - טמאים באוהל, וזה שני שוקיים וירך אחד, שזהו רוב הגובה באדם גדול.

רוב מניין של מת, אף על פי שאין בו רובע - טמאים באוהל, וזה 125. וגם מי שחסר מאבריו ויש לו רק 200, או שיש לו 281, כולם עולים למניין 125, שהולכים אחר רוב בני אדם.

מספר איברים - באדם: יש 248. באשה: יש 252 שהוסיף לה הכתוב 2 צירים, 2 דלתות. כשם שצירים לבית - כך צירים לאשה, שנאמר 'ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה'. וכשם שדלתות לבית - כך דלתות לאשה, שנאמר 'כי לא סגר דלתי בטני'. **לרבי עקיבא**: יש לאשה 253 איברים משום כשם שמתפתח לבית - כך מפתח לאשה, שנאמר 'ויפתח את רחמה', מעשה שבדקו תלמידי רבי ישמעאל באשה ומצאו 252, ולא מצאו את המפתח משום שנימוח מחמת קטנות. וכל איברים אלו היתירים באשה אינם מטמאים בטומאת אוהל, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', דבר השווה לכל אדם. וגם האיש יש לו צירים - רק שאין בהם עצם.

דף מ"ה - ע"ב

משנה, צבע עור משונה, גבזה ודק (ונכסף, ונראה כמו שהחוליות שמוטות). **ננס, חרש, שוטה, שיכור, בעלי נגעים** גם טהורים, יוצא מהם חתיכות בשר או עור (לרבי אלעזר) - כל אלו פסול באדם וכשר בבהמה. **שוטה - לתנא קמא**: פסול באדם וכשר בבהמה, לרבן שמעון **בן גמליאל**: שוטה מן הבהמה אינה מהמוכחר.

בעלי קומה - הקדוש ברוך הוא משתבח בהם שנאמר 'ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כנובה ארזים גבה'. **גבוה** - לא ישא גבוהה, שמא יצא מהם גבוה ביותר. **ננס** - לא ישא ננסת, שמא יצא מהם נמוך ביותר. **לבן** - לא ישא לבנה, שמא יצא מהם לבן ביותר. **שחור** - לא ישא שחורה, שמא יצא מהם שחור כקדירה.

שיכור: מיין - מחלל עבודה. **משאר דברים המשכרים** כגון שאכל דבילה קעילית ושתה חלב או דבש, **לתנא במשנה**: אינו מחלל עבודה, **לרבי יהודה**: דינו כשיכור מיין.

משנה, אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה: א. אותו ואת בנו, שנוהג בבהמה בתייש ובנו לשיטת חנניה, ואינו נוהג באדם באהרן ובניו. **ב.** טריפה. **ג.** יוצא דופן (ושנעבד בהם עבירה, והשחמית האדם).

אותו ואת בנו - לתנא קמא: נוהג בנקיבות ולא בזכרים, **לחנניה**: נוהג בזכרים ובנקיבות.

כהן הנושא נשים בעבירה - פסול עד שידיר הנאה. ונודר ועובד יורד ומגרש, ואין חוששים שילך אצל חכם ויתיר לסובר שצריך לפרט הנדר, משום כשישמע החכם שמשום שפסולה לו נדר - לא יתירנו. ולסובר שאין צריך לפרט הנדר - מדירים אותו ברבים שאין לו הפרה. ולסובר שנדר שהודר ברבים יש לו הפרה - מדירים אותו על דעת רבים שאין לו הפרה כלל.

כהן המטמא למתים - פסול עד שיקבל עליו שלא יטמא למתים. אבל הנושא אשה פסולה לא מסיפג בקבלה - שיצרו תוקפו.

נדר שהודר על דעת רבים - אין לו הפרה, גם לסובר בנדר שהודר ברבים שיש לו הפרה - רק לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה יש לו הפרה. ומעשה במלמד שהכה ילדים ומת, והדיר רב אחא שלא ילמד עוד לילדים, והחזירו רבינא משום שלא מצא מדקדק כמותו.

הדרן עלך מוזמין אלו

בכורות דף מ"ו. יום ג' פרשת חיי שרה - כ"ג חשוון תשפ"ז

פרק שמיני - יש בכור

דף מ"ו - ע"א

משנה. בכור לנחלה ולא לכהן: א. הבא אחרי נפלים אף על פי שיצא ראש הנפל חי, או לאחר בן תשעה שיצא ראשו מת. **ב.** הפילה תחילה מין בהמה חיה ועוף - **לרבי מאיר**: אינו בכור לכהן, **לחכמים**: הוא בכור לכהן, עד שיהא בו מצורת אדם. **ג.** המפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותן - הבא אחריהם בכור לנחלה ולא לכהן. **ד.** מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שילדה בעודה שפחה ונשתחררה, בעודה נכריה והתגיירה, ומשכבה לכלל לישראל ילדה - **לתנא קמא**: הוא בכור לנחלה ולא לכהן, שהרי לאב לא היה בנים קודם לכן, והוא ראשית אונו, אבל לא לכהן שאינו פטר רחם - כיון שכבר ילדה. **לרבי יוסי הגלילי**: הוא בכור לנחלה ולכהן, שנאמר 'פטר רחם בישראל', עד שיפטר רחם בישראל.

בכור לכהן ולא לנחלה: א. מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה. **ב.** נתגיירה כשהיא מעוברת או נשתחררה מעוברת ועמה בעלה, ואחר כך ילדה - הולד בכור לכהן שהוא פטר רחם בישראל, ולא לנחלה שהורתו שלא בקדושה ואינו בר נחלה. **ג.** בת ישראל מבכרת וכהנת, או בת ישראל ולויה, או בת ישראל מבכרת ואשה שכבר ילדה, שהתערבו ולדותיהם, הרי הוא בכור לכהן - שבעלה של מבכרת חייב חמש סלעים לכהן, שיש לו בן זכר בכור בכל מקום שהוא, ואינו בכור לנחלה - שהרי אינו ידוע מי בנו. **ד.** מי שלא חיכתה לאחר בעלה 3 חדשים, ונשאת וילדה, ואינו ידוע אם בן 9 לאחריו או בן 7 לאחריו - הרי זה בכור לכהן שהוא פטר רחם, והוא יפדה את עצמו, ואינו בכור לנחלה.

דף מ"ו - ע"ב

יציאת ראש בנפלים 'לשמואל' - בהוי אמינא: אין הראש פוטר בנפלים, ולכן בן 8 חי שהוציא הראש והחזיר, וקדמו אחיו ויצא, הרי הוא בכור, שאין ראש הנפל פוטר עד שיצא ראשו ורובו. שנאמר 'כל אשר נשמת רוח חיים באפיו', מי שהוא בן חיים הלך אחר אפיו, ולא מי שאינו בר קיימא. למסקנא: נדחו דבריו, וכמו ששינו במשנתנו שהבא אחר נפלים שיצא ראשו חי אינו בכור לכהן.

הוצאת ראש: הוציא הראש אף על פי שהחזיר הרי זה כילוד, בין בבהמה - שאינו נותר כבר בשחיטת אמו, והגם שלא חשוב כל כך פרוצוף הפנים. ובין באדם - שאם יצא רוב ראש כדרכו, מונים ימי טוהר של לידה גם אם החזיר, והגם שיש לאשה פרוודור. ורוב ראשו - משיצא פדחתו.

יציאת המצח - פוטרת בכל מקום, **לריש לקיש**: חוץ מהנחלה, שהבא לאחר מי שיצא מצחו לבד הרי הוא בכור לנחלה, חוץ אם יצא פני הראשון, שנאמר 'כיר', והיכר הוא בפרצוף פנים

עם החוטם. **לרבי יוחנן**: גם לנחלה, ואף על פי שנאמר 'כיר', הכרת פרוצוף פנים הוא עד החוטם. ויש אומרים: שבמקום שצריך הכרת פנים הוא עם החוטם, ולעניין 'כיר די במצח משום שלא נאמר 'פנים'.

גיורת שיצאה מצח הולד בעודה גויה והתגיירה ויצאה הוולד - אין נותנים לה ימי טומאה וטהרה, ואינה מביאה קרבן לידה.

אדם שמת מעידים עליו רק בפרצוף פנים עם החוטם. ואם ראה העד המצח בלי פרוצוף פנים, או פרוצוף פנים בלי המצח, אין מעידים עד שיהו שניהם עם החוטם, שנאמר 'הכרת פניהם ענתה בם'. וגם לרבי יוחנן שהכרת פנים הוא עד החוטם, החמירו חכמים בעדות אשה, והגם שהקילו בסופה לאחר שכיוונו יפה להשיא על ידי עד מפי עד/ אשה/ עבד ושפחה - לא הקילו בתחילה. ויש אומרים: שהכרת פנים לרבי יוחנן הוא עם החוטם, ולגבי 'כיר' די בפדחת משום שלא נאמר פנים.

בכורות דף מ"ז. יום ד' פרשת חיי שרה - כ"ד חשוון תשפ"ז

דף מ"ז - ע"א

יש לו בנים בהיותו גוי והתגייר:

לעניין נחלה - **לרבי יוחנן**: אין לו בכור לנחלה, שכבר היה לו 'ראשית אונו'. **לריש לקיש**: יש לו בכור לנחלה, כיון שהגר שנתגייר קטן שנולד. לרבי יוסי הגלילי: יש לו בכור לנחלה (גם לרבי יוחנן), שלומדים בכור מאב מבכור לאם שהבן שילדה לאחר ההתגיירה חשוב בכור לכהן משום שהוא פטר רחם בישראל.

לעניין פריה ורביה - **לרבי יוחנן**: קיים, שכבר יצא משום 'לא תהו בראה לשבת יצרה'. **לריש לקיש**: לא קיים, כי הגר שנתגייר הוא קטן שנולד.

בת לוי שילדה בנה פטור מחמש סלעים - **לרב פפא**: כשנתעברה מגוי, בין לסובר אין מזהמין את הוולד - וכשר משום שהולכים לאחר האם, ומשום כך פטור מחמש סלעים. ובין לסובר מזהמין את הוולד - משום שנקרא לוי פסול. **לרבא**: פטור מחמש סלעים גם כשנתעברה בישראל, שבחיוב פדיון הבן הולכים לאחר האם ותלוי 'בפטר רחם'.

כהנת שנתעברה מגוי - בנה חייב בחמש סלעים, כיון שנתחללה והרי היא זרה. **לויה שנתעברה מגוי** (נשבית או שנבעלה בעילת זנות) - לא נפטלה בבעילת זנות ונותנים לה מעשר ראשון לאכול, ובנה פטור מפדיון כיון שהוא 'פטר רחם' של בת לוי.

דף מ"ז - ע"ב

חייב פדיון הבן לחלל: מת לאחר שלושים - אין הבן חייב לפדות עצמו, שכבר זכה האב בפדיונו. **מת בתוך שלשים** - **לרב חסדא וריש לקיש**: חייב הבן לפדות את עצמו, שהרי לא זכה אביו בפדיון. **לרבה בר רב הונא**: אין הבן חייב לפדות את עצמו - משום שבא מכח מי שלא היינו יכולים לתובעו בדין.

נתגיירה מעוברת - הוולד בכור לכהן וחייב בחמש סלעים, והגם שאביו גוי, אינו יכול לומר באתי מכח מי שלא היו יכולים לתבוע בדין, שהגוי אינו מתייחס לאחר האב.

מי שלא חיכתה אחרי בעלה שלושה חדשים וילדה, ולא ידוע אם הוא מבעל הראשון או מהשני - אותו הבן אינו נוטל מאחד מהם גם חלק פשוט, שאחיו מהראשון דוחים אותו לשני, ואחיו מהשני דוחים אותו לראשון. והבא אחריי אינו בכור לנחלה - שמא קדמו זה, אבל נוטל כפשוטו. ואין יכולים לכתוב הרשאה זה לזה כיון שלא הוכרו מעולם.

שתי נשים שילדו משני אנשים - הבא הוכרו וולדותיהם ואחר כך התערבו - וכשבאים כולם לרשת, דוחים אותם אחיהם, שלכל אחד ואומרם אתה לא אחינו, כותבים הרשאה האחד לחבירו על חלק בנכסי אביו, ובעל ההרשאה בא אצל יורשי שני האבות, ואומר להם אם אחיכם אני - תנו לי, ואם זה אחיכם - תנו לי חלקו. לא הוכרו מעולם - אין כותבים, שלא היתה להם זכיה מעולם בנכסי אביו.

משנה. בכור לנחלה ולכהן: המפלת שפיר מלא מים/ דם/ גנינין/ כמין דגים וחסגים שקצים ורמשים/ ליום ארבעים - הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן.

אינם בכור לנחלה ולכהן: יוצא דופן והבא אחריי - **לתנא קמא**: אינם בכור לא לנחלה ולא לכהן, הראשון: אינו בכור לנחלה שנאמר 'וילדו לו' דרך לידה, ולא לכהן שאינו פטר רחם. השני: אינו בכור לנחלה שאינו ראשית אונו, ולא לכהן לפי שהוא בכור לרחמים ולא לוולדות, ובכור לדבר אחד אינו בכור. **לרבי שמעון**: הראשון בכור לנחלה, שנאמר 'תלד' לרבות יוצא דופן, והשני בכור לכהן, שסובר בכור לדבר אחד הוא בכור.

בכורות דף מ"ח. יום ה' פרשת חיי שרה - כ"ה חשוון תשפ"ז

דף מ"ח - ע"א

משנה. ילדה אחת (שלא ביכרה) **שני זכרים** - נותן חמש סלעים לכהן, שהרי אחד מהם בכור. **מת אחד מהם בתוך שלושים יום** - האב פטור, שיכול לומר מת הבכור. **ילדה זכר ונקבה** - אין כאן לכהן כלום, שיכול לומר נקיבה יצאה ראשונה, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

מת האב והבנים קיימים - **לרבי מאיר**: אם נתנו עד שלא חילקו - נתנו, ואם חילקו ועדיין לא נתנו - פטורים. **לרבי יהודה**: נתחייבו נכסי האב לכהן כבעל חוב, וחייבים לפרוע בין שניהם

גם כשחילקו. **'למסקנא'** מת האב קודם שלושים - גם אם לא חילקו כל אחד דוחה אותו אצל שני. מת לאחר שלושים - אם יש לו הרה נכסים, לדברי הכל גובה גם לאחר שחילקו, שהרי נשתעבד הנכסים בחיי האב, ומלוה על פה גובה מהיורשים. ואם יש בכל הנכסים 10 סלעים, לדברי שניהם לוקח 5. ונחלקו כשיש רק 5 - שלרבי מאיר: אינו גובה לאחר שחילקו, משום שמלוה על פה גובה מיורשים ולא מלקוחות, ומלוה הכתובה בתורה אינה ככתובה בשטר ואינו גובה מלקוחות, ואחים שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות, ואמרה תורה 'חמש' סלעים ולא חצי חמש, ואינו יכול לגבות שנים וחצי סלעים שהם כלקוחות, ולכן פטור לגמרי. והטעם לרבי יהודה שחייבים גם לאחר חלוקה: **א.** שסובר 'חמש' וגם חצי חמש, וגובה חלק היורשים. ונדחו דבריו. **ב.** שסובר אחים שחלקו הם כיורשים לגמרי, וגובה כל החמש כמלוה על פה שגובה מיורשים. **ג.** שסובר שמלוה על פה גובה מיורשים וגם מלקוחות, ולכן גובה כל החמש. אבל אין שם חמש בין הכל, גם רבי יהודה מודה שאין גובה כלום, שלדברי שניהם אמרה תורה 'חמש' ולא חצי חמש.

שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקחו שדה בשותפות - 'לרבי ירמיה' בעל חוב גובה אותה מהם, שאומר לאחד מהם ממה נפשך, אם אתה חייב לי - אני לוקח חלק שלך, ואם חברך חייב לי - אני לוקח חלקו. 'למסקנא' נדחו דבריו, משום שנכסי האדם ערבים בו, ומאחר שאינו יכול לגבות מהלוה, שיכול לומר לך אצל שני, אינו יכול לגבות מן הערב, שהרי המלוה לחבירו לא יתבע תחילה מהערב.

דף מ"ח - ע"ב

משנה, יש לו 2 נשים:

אם לא ביכרו, וילדו 2 זכרים - נותן 10 סלעים לכהן. מת אחד מהם בתוך 30 יום, אם נתן

להערות ולהפצה - פנה למערכת

לכהן אחד - יחזיר לו 5 סלעים. ואם נתן לשני כהנים - אינו יכול להוציא מידם. ילדו זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה - נותן 5 סלעים לכהן. ילדו שתי נקיבות וזכר, או שני זכרים ושתי נקיבות - אין כאן לכהן כלום. ילדו 2 זכרים ונקבה - חייב האב ליתן 5 סלעים שהרי בוודאי יש לו בכור.

אם אחת ביכרה ואחת לא ביכרה, וילדו שני זכרים - נותן לכהן 5 סלעים. מת אחד מהם בתוך 30 יום - האב פטור. מת האב והבנים קיימים - **לרבי מאיר**: אם נתנו עד שלא חלקו - נתנו, ואם לא - פטורים, **לרבי יהודה**: נתחייבו נכסים. ילדו זכר ונקבה - אין לכהן כלום.

שתי נשים של שני אנשים:

אם לא ביכרו וילדו 2 זכרים - זה נותן 5 סלעים לכהן וזה נותן 5 סלעים. מת אחד מהם בתוך שלושים: אם לכהן אחד נתנו, ולא כתבו הרשאה זה לזה - יכול לומר לכל אחד מהם לא שלך מת. ואם כתבו שני האבות הרשאה האחד לחבירו - בא בעל הרשאה ותובעו ממה נפשך, אם שלי מת החזיר לי את שלי ואם של חבירי מת החזיר לי את שלו שהרי יש לי הרשאה. אם נתנו לשני כהנים אינם יכולים להוציא מידם. ילדו זכר ונקבה - האבות פטורים, והבן חייב לפדות עצמו. ילדו 2 נקבות וזכר, או 2 נקבות וגם 2 זכרים - אין כאן לכהן כלום. ילדו 2 זכרים ונקבה - אין כאן לכהן כלום, ואף על פי שהאחד וודאי בכור, אינו חייב לפדות עצמו, שיכול לומר שמא אין אני בכור רק חבירי.

אחת ביכרה ואחת לא ביכרה - וילדו 2 זכרים, זה שלא ביכרה אשתו - נותן 5 סלעים לכהן. ילדו זכר ונקבה - אין כאן לכהן כלום.

הרשאה למטלטלים - אם הלווה כופר למלווה: אין כותבים, משום שנראה כשקר. אם אינו כופר: כותבים.

בכורות דף מ"ט. יום ו' פרשת חיי שרה - כ"ח חשוון תשפ"ז

דף מ"ט - ע"א

משנה, מת בן הבכור, בתוך שלושים יום - אף על פי שנתן לכהן 5 סלעים, יחזיר הכהן לאב. מת לאחר שלושים יום - אף על פי שלא נתן, יתן.

מת ביום שלושים: 'לעניין פדיון הבן' לתנא קמא: הוא כיום שלפניו, ואף על פי שנתן יחזיר, שלומדים גזירה שווה 'חודש חודש' ממדבר שנאמר מבן חודש 'ומעלה', ומשמע לאחר שלושים, **לרבי עקיבא:** אם כבר נתן - לא יטול, ואם לא נתן - לא יתן. שמסתפק אם אין ללמוד ממדבר משום שגם בערכין נאמר 'ומעלה' ושני כתובים הבאים כאחד אינם מלמדים, או שמא אינם מלמדים רק לענין אחר שאינו עוסק בבכור, אבל לעניין בכור - מלמדים. **'לעניין אבילות'** - כולם מודים שאם מת ולד ביום שלשים, אין כאן דיני אבילות ותולים שהוא נפל, שהרי הלכה כדברי המיקל באבילות.

דף מ"ט - ע"ב

משנה, מת האב, בתוך שלושים - בחזקת שלא נפדה, עד שיבאי ראיא שנפדה. מת לאחר שלושים - בחזקת שנפדה, עד שיאמרו לכן שציווה האב בשעת מיתה שלא נפדה.

הפודה בנו בתוך שלושים יום: אם אמר מעשיו יהא פדוי - לדברי הכל אינו פדוי. אם אמר שהפדיון יחול לאחר שלושים, ועדיין המעות בעין ביד כהן, לדברי הכל פדוי. אם אמר שיחול לאחר שלושים ונגמרו המעות - **לרב:** בנו פדוי, כדין המקדש אשה לאחר שלושים יום שמקודשת אף על פי שנגמרו המעות. **לשמואל:** אין בנו פדוי, שבקידושין בידו לקדש מעכשיו, אבל בכבור אין בידו לפדות מעכשיו. **'הלכה'** - כשמואל, הגם שבכל מקום שנחלקו הלכה כרב באיסורי וכשמואל בדיני.

הוא לפדות ובנו לפדות: אם יש לו רק 5 סלעים - הוא קודם לבנו, שעדיף מצוה שלו. יש לו 5 סלעים משועבדים 5 בני חורין, **לחכמים:** הוא קודם לבנו, שמלוה הכתובה בתורה אינה ככתובה בשטר ואינו גובה ממשועבדים, ומצוה שלו עדיף משל בנו. **לרבי יהודה:** הבן קודם, שמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר, ובשביל פדיון שלו טורף הכהן ממשועבדים, ובחמש בני חורין יפדה לבנו.

בכורות דף נ', יום שב"ק פרשת חיי שרה (מברכים) - כ"ז חשוון תשפ"ז

דף נ' - ע"א

משנה, 5 סלעים בפדיון הבן - במנה צורי. קנס 30 של עבד שנהרג, 50 של אונס ושל מפתה, 100 של מוציא שם רע - כולם בשקל הקדש במנה צורי. וכולם נפדים בכסף ובשוה כסף חוץ משקלים הבאים בלשכה, שמביאים שם רק מטבע של חצי שקלים.

מנה צורי א. לרבי אסי: מנה היוצא במדינת צורי, ב. **לרבי אמי:** סלע צורי הוא דינר ישמעאלי, ג. **לרבי חנינא:** סלעים מיושנים שנמכרים 8 לדינר, 5 מהם לפדיון הבן. ד. **לרבי יוחנן:** דינר זה שטבעו במטבע אדריינוס קיסר וטוריינוס קיסר, ומלך ששמו 'שייפא', שנמכר בסכום 25 זוזים, ומנכים מדינר זה זוז, ושטות, ונשתתיר 2 דינרים במשקל דינר צורי, שהם 28 זוזים ומחצה וחצי שטות בדינר ערבי.

סלעים דאורייתא - הם 3 דינרי צורי ושליש, שהם 20 מעה, 6 מעה - כסף דינר, נמצא הסלע 3 דינר ושליש. ולאחר מכן הוסיפו על סלע דאורייתא שטות, נמצא **סלע צורי** 24 מנים. שאף על פי ששווי **שקל** - הוא 20 גרה, אם רצה להוסיף יוסיף, שנאמר 'יהיה', אבל לא יפחות, שנאמר 'הוא'. רב אשי שלח לרב אחא בר רבינא 17 זוז בפדיון הבן, וביקש ממנו שיחזיר לו שליש דינר, שכל סלע הוא 3 ושליש, נמצא 5 סלעים 16 דינרים ושני שליש דינר. והשיב לו, שלאחר שהוסיפו על המידות צריך שיוסיף לו עוד 3, שחמשה סלעים הם עשרים זוז.

המקדיש שדה בשנת היובל, פודה בית זרע חומר שעורים בסכום 50 סלעים - ונותן 49 סלעים ועוד 49 פונדיון לסכום 49 שני יובל. והגם שסלע של קודש 48 פונדיון, נמצא פודה בחמישים שקל ופונדיון, ופונדיון זה הוא לעפרון.

כסף הנאמר בתורה - סלע צורי. **כסף הנאמר בגביאים** - מנים, שהם 25 סלעים. **כסף הנאמר בכתובים** - קינטרין שהם 100 סלעים לכל שקל. חוץ מכסף של עפרון שאף על פי שכתוב בתורה סתם, הוי קינטרין. שנאמר 'ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר', שבכל מקום שיש סוחרים מקבלים אותו בתורת שקלים, והרי יש מקומות ששקלים שלהם הם קנטרין, ובהכרח שנתן אברהם אבינו אלו לעפרון.

מטבעות שהיו בלשכה - ביקשו חכמים לגנוז כל מטבעות שבאו מירושלים, שרובם היו בלשכה והם של הקדש שאסורים לזרים, וכשלקחו גוים עירבו בשאר המעות, עד שמצאו לה מקרא המתורה שמותר, שנאמר 'ובאו בה פריצים וחללוה', ומשמע שמכיוון שבאו פריצים חיללו ויצאו לחולין.

דף נ' - ע"ב

כסף קצוב הנאמר בתורה - כסף צורי. **של דבריהם** - כסף מדינה. ולכן התוקע לחבירו (י"מ: שמכה באזנו, וי"מ: תוקע ממש מפיו באזנו). נותן לו סלע מדינה שהוא חצי זוז.

שבועת הדיינים שבאה מחמת הודאת מקצת הטענה - אינו נשבע רק אם טענו שוה שתי

מעות כסף, שנאמר 'כסף או כלים', מה כלים שנים אף כסף שנים, ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב.

הקדש שוה מנה שחילל על שוה פרוטה - מחולל.

האשה מתקדשת בכסף - לבית שמאי: בדינר ובשוה דינר, **לבית הלל:** בפרוטה ובשוה פרוטה.

אונס ומוציא שם רע - משלם שקל צורי אף על פי שלא נאמר בהם שקלים, שלומדים כסף קצוב מכסף קצוב הנאמר בפדיון הבן ושלושים של עבד ומפתה שנאמר בהם שקלים.

מחצית השקל נפדה רק בכסף טבוע - וכמו ששינו בני העיר ששולחים שקלים לירושלים, מצרפים אותו ולוקחים מהם זהובים טבועים מפני טורח הדרך, ולא זהב שאינו טבוע ושאר שוה כסף, שמא יהא זול ונמצא הקדש מפסיד. **מעשר שני** - נפדה רק בכסף טבוע ולא בשווה כסף, שנאמר 'וצרת הכסף', דבר שיש עליו צורה. **עולת ראיא** - נקנה רק בכסף טבוע.

בכורות דף נ"א. יום א' פרשת תולדות - כ"ח חשוון תשפ"ז

דף נ"א - ע"א

משנה, כתב לכהן שחייב לתת לו 5 סלעים - חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי, לכן אם רצה הכהן להחזיר לו במתנה רשאי. **המפריש פדיון בנו ואבד** - חייב באחריות, שנאמר 'יהיה לך' ו'פדה תפדה', כשיהיה לך (לאהרן) הפדיון אז יהיה (הבן) פדוי.

פדיון הבן בעבד שטר וקרקע - לחכמים: אין פודים בכור אדם בעבדים בשטרות וקרקעות, שדורשים 'כלל ופרט וכלל', שנאמר 'ופדויו מבן חדש' כלל, 'בערכך כסף חמשת שקלים' פרט, 'תפדה' חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אין אתה דן רק כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון, יצאו קרקע - שאינם מטלטלים, יצאו עבדים, שהוקש לקרקע, יצאו שטרות - שאף על פי שמטלטלים אין גופם ממון. **לרבי:** פודים בכל דבר חוץ משטרות, שדורש 'יבינו מיעוט וריבוי', וריבה הכל ומיעט רק שטר. **הקדש** - אין פודים בקרקע ועבד ושטר.

שני כללות הסמוכים זה לזה - לרבי: בכל מקום דורש כלל ופרט ולא מיעוט וריבוי, אם הכללות סמוכים זה לזה דורש אותם 'ברבינו מיעוט וריבוי'. **חכמים:** סוברים שכל מקום שיש שתי כללות הסמוכים זה לזה - הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט.

רציעת עבד עברי - לרבי: רציעה רק בשל מתכת כמרצע, שנאמר 'ולקחת' כלל, 'מרצע' פרט, 'ונתת באזנו' חזר וכלל, מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת. **לרבי יוסי בר יהודה:** רוצעים גם בסול' בסירא/ במחט/ במכתב/ ובכל דבר הניקח ביד, שדורש ריבוי מיעוט וריבוי ריבה הכל, ומיעט רק סם.

דף נ"א - ע"ב

כתב לכהן שחייב לו 5 סלעים - לחכמים: דבר תורה בנו פדוי לכשתיו, ומדרבנן אינו פדוי כלל, גזירה שיאמרו פודים בשטר, **לרבי יוסי ברכי יהודה:** בנו פדוי לכשתיו. **'הלכה'** כחכמים.

נתינת 5 סלעים: אם נתן דמי פדיון הבן לכמה כהנים בבת אחת (שהניח לפני כולם 5 סלעים והלך) - יצא. נתן לכהן אחד בזה אחר זה - יצא. לקח הכהן והחזיר לו - יצא. וכן היה מנהג רבי טרפון שהיה לוקח ומחזיר, וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה אף הלכה זו. רבי חנינא היה רגיל לקחת דמי פדיון ולהחזיר, פעם אחת נתן לו אחד חמשה סלעים והולך מסביב כדי שיחזיר לו, אמר לו לא נתת נתינה גמורה רק כדי שאחזיר לך, ודבר רע עשית, לכן (אם אחזיר לך. וי"מ: גם אם לא יחזיר) אין הבן פדוי.

מת הבן לאחר שלושים יום: אף על פי שלא נתן האב דמי הפדיון - יתן, **לרבי שמעון בן לקיש:** שלומדים מערכין בגזירה שווה 'ערך ערך' שיורשים חייבים. **לרבי יונתן:** שנאמר 'וכל בכור בנך תפדה ולא יראו פני ריקם', מה להלן יורשים חייבים גם כאן חייבים יורשים.

בכורות דף נ"ב. יום ב' פרשת תולדות - כ"ט חשוון תשפ"ז

דף נ"ב - ע"א

משנה, ירושת הבכור א. נוטל פי שנים בנכסי אב, ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם, שנאמר 'ולו משפט הבכורה', משפט הבכורה לאיש ואין משפט הבכורה לאשה. ב. אינו נוטל פי שנים בשבח שהשיבחו הנכסים לאחר מיתה קודם שחילקו, ג. ולא בנכסים שלא היה האב מוחזק בשעת מיתה וראוי לו ליפול בירושה ונפלו לבנים לאחר זמן, שנאמר 'בכל אשר ימצא לו'.

כתובת אשה - אינה נוטלת בשבח ובראוי, ואף על פי שבעל חוב גובה שבח, מקולי כתובה שנו כאן. **מזונות הבנות** - אינם נוטלות בשבח ובראוי, שתנאי כתובה ככתובה.

המייבם את אשת אחיו שלוקח חלקו - אינו נוטל בשבח ובראוי, שקראו לו תורה 'בכור'. **השיבחו נכסים - לאבי:** אם השיבחו בין מיתה ליבום - אינו נוטל בשבח, אם השיבחו בין יבום לחלוקה - נוטל, שנאמר 'יקום על שם אחיו המת' והרי קם, **לרבא:** אינו נוטל גם ממה ששיבחו בין יבום לחלוקה, שדינו בכבור שאין לו קודם חלוקה.

שבח הבא מאיליו - כולם אינם נוטלים, כמו בשחת ונעשו שיבולים, סמדר ונעשו תמרים. וגם בנכסים שבוודאי ראוי ליפול להם כשימות, כגון נכסי אבי אביהם.

דף נ"ב - ע"ב

משנה, שדה אחוזה בחזרת יובל - במתנה/ חלק בכור/ ירושת הבעל/ וירושת היבם.

לרבי מאיר: כולם אינם חוזרים ביובל, שאמרה תורה 'במכר' שחוזר ולא במתנה וירושה - וחלק הבכורה נקרא מתנה, שנאמר 'לתת' לו פי שנים. והיורש אשתו - נקרא ירושה, שירושת הבעל דאורייתא. והמייבם אשת אחיו - משום שנקרא בכור.

לחכמים: מתנה - כמכר ויוצאה ביובל, שנאמר 'תשובו' לרבות המתנה. וכל השאר אינם חוזרים, שירושה אינה חוזרת. וחלק בכורה גם נקרא ירושה, שנאמר לתת לו 'פי שנים', מקיש חלק בכורה לחלק פשוט, מה חלק פשוט - ירושה, גם חלק בכורה - ירושה.

לרבי אלעזר: כולם חוזרים ביובל, שסובר כחכמים שהנאמר 'תשובו' בא לרבות המתנה, וכולם חשובים מתנה, חלק בכור - שנאמר 'לתת' לו, ירושת הבעל - שהוא מדרבנן, והמייבם אשת אח - משום שנקרא בכור.

אחים שחלקו 'לרבי יוחנן' כלקוחות הם - לרבי מאיר וחכמים: חלק הבכורה אינה חוזרת ביובל שאינה חוזרת לבטלה, אבל האחים מחזירים זה לזה וחוזרים וחולקים, **לרבי אלעזר:** שגם חלק הבכורה חוזרת ביובל - הוא שחוזרת לבטלה ומאבד חלק בכורות.

ירושת הבעל 'לרבי יוחנן בן ברוקה' - דאורייתא ואינה חוזרת ביובל. ואם הורישו אשתו מירושת משפחתה - מחזיר משום פגם משפחה, היטול הדמים, וינכה דמי קבר אשתו שחייב בקבורה.

המוכר קבר, ודרך קבר, מקום מעמד, ובית הספד - באים בני משפחה וקוברים אותו בעל כרחו משום פגם משפחה.

הדרן עלך פרק יש בכור

פרק תשיעי - מעשר בהמה

דף נ"ג - ע"א

משנה, מעשר בהמה - נוהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית. בחולין ולא במוקדשים. ונוהג בבקר ובצאן - ואינם מתעשרים מזה על זה. כבשים ועזים - מתעשרים מזה על זה, שנאמר 'וצאן' משמע כל צאן אחד. בחדש ובישן - ואינם מתעשרים מזה על זה.

מעשר בהמה בחוץ לארץ - אף על פי שקדוש בחוץ לארץ, אינו נקרב על המזבח, רק נאכל במומו לבעלים. שנאמר 'והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם', בשתי מעשרות הכתוב מדבר, מעשר בהמה ומעשר דגן, ממקום שאתה מעלה מעשר דגן - אתה מעלה מעשר בהמה, ולא ממקום שאין אתה מעלה מעשר דגן.

מעשר בהמה בזמן הזה - אין מפרישים מעשר בהמה משום תקלה, שאין לנו על מה להקריב וצריך להשהות עד שיומם ויבוא לידי גיזה ועבודה או שישחוט בלי מום. אבל בכור קדוש מאיליו, ולא תיקנו שיקנה אוזנו לגוי כדי שלא יהיה קדוש מתחילה ולא יבוא לידי תקלה, שאפשר להטיל בו מום קודם שיצא לאוויר העולם. אבל במעשר אינו יכול להטיל מום באחד מהם ולהוציא בעשירי, שנאמר 'לא יבקר בין טוב לרע', ואי אפשר שיטיל מום בכל העדר, שמהרה יכנה בית המקדש ולא יהא בהמה להקריבה. אבל בכור - אפשר להקריב בפשוטים.

הקדש, ערר, חרם בזמן הזה - אין מקדישים ומעריכים ומחרימים בזמן הזה, ואם הקדיש והערך והחרם: בהמה - תיעקר, שנועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה. פירות כסות וכלים - ירקבו, מעות וכלי מתכות - יוליך לים המלח.

דף נ"ג - ע"ב

מעשר בהמה בקדשים - אינו נוהג גם בקדשים קלים לרבי יוסי הגלילי שממון בעלים הוא שנאמר 'יהיה קדש', ולא שכבר קדוש. ונפקא מינה כזה, שאם היינו אומרים שחל קדושת מעשר על שלמים, היה בדין של 'לא ימכר ולא יגאל', מה שאין כן שלמים שהוא בר פדיון.

שינוי מקדושה לקדושה - קדשי מזבח וגם קדשי בדק הבית אין משנים אותם מקדושה לקדושה, אבל קדשים קדשי מזבח לקדשי בדק הבית הקדש עילוי, שמעלה בדמים שיעור טובת הנאה שיש לו מקדושת מזבח שיכול לקחת סלע מ ישראל אחר על מנת שיתן לבן בתו כהן שיקריב, ונותן לגיזבר. וכן מחרימים קדשי מזבח, ויתן לכהן כטובת הנאה שיש לו בהם.

מעשר בהמה חדש וישן - אינם מתעשרים מזה על זה, שנאמר 'עשר תעשר', בשתי מעשרות הכתוב מדבר, מעשר בהמה ומעשר דגן, מקיש מעשר בהמה למעשר דגן, מה מעשר דגן אין תורמים מחדש על הישן, גם מעשר בהמה. אבל כבשים ועזים מתעשרים זה על זה אף על פי שמעשר דגן אין תורמים ממין על שאינו מינו, שנאמר 'צאן'. ומה ראתי לרבות כבשים ועזים ולמעט חדש וישן? שנאמר 'שנה שנה', לשנה הקשתי ולא לדבר אחר.

בכורות דף נ"ד. יום ד' פרשת תולדות - (בדר"ח) א' כסלו תשפ"ז

דף נ"ד - ע"א

תרומה ממין על שאינו מינו - אין תורמים ממין על שאינו מינו. ואם תרם - אין תרומתו תרומה, **לרבי אמי:** שנאמר 'כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן', תן חלב לזה וחלב לזה. ולא רק בתירוש ויצהר, גם בתירוש ודגן או דגן ודגן משני מינים. כגון חיטים על שעורים, שלומדים קל וחומר מתירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה ואינם מתעשרים מזה על זה, תירוש ודגן או דגן ודגן שכלאיים זה בזה, כל שכן שלא יתעשר מזה על זה. **לרבי יאשיה:** שבכלאי הכרם אסור עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד, לומדים כך הקל וחומר, מה תירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה גם על ידי דבר אחר אינם מתעשרים מזה על זה, תירוש ודגן או דגן ודגן שהם כלאים זה בזה על ידי דבר אחר, דין הוא שלא יתעשר מזה על זה. גם שני מינים כפולים ועדשים - אינו מתעשרים מזה על זה, שמעשר שלהם מדרבנן, וכל שתיקנו חכמים תיקנו כדין תורה.

דף נ"ד - ע"ב

מעשר בהמה ממין על שאינו מינו - צאן ובקר אינם מתעשרים מזה על זה, **לאביי:** שנאמר 'העשירי' תן עשירי לזה ועשירי לזה. **לרבא:** ללשון שני משום שהוקש למעשר דגן שאינו מתעשר ממין על שאינו מינו. (והזכר מדבריו לעיל (דף נ"ג):) שהוקש מעשר דגן למעשר בהמה רק לשנה ולא לדבר אחר. וי"א: שאחד מהם אמר רב פפא).

כבשים ועזים במעשר בהמה - מתעשר מזה על זה שנאמר 'וצאן' ומשמע כל צאן אחד. **לאביי:** במעשר דגן לא דורשים מהנאמר 'דגן' שכל דגן אחד ונעשר ממין על שאינו מינו, שנאמר 'ראשיתם', לומר תן ראשית לכל דגן ודגן. **לרבא:** דרשו רק במעשר בהמה שהיה יכול לומר 'וכל מעשר בהמה', וממילא למדנו בקל וחומר מחדש וישן, ונאמר 'בקר וצאן' אלא ללמד שרק בקר וצאן אינו מתעשר זה על זה, לא כבשים ועזים.

משנה, צירוף בהמות למעשר - מעשר בהמה מצטרף ממלא רגל בהמה רועה, (י"מ: כשיעור שהבהמה מתרחקת והולכת כשהיא רועה, וי"מ: כפי מה שהבהמות רחוקות זו מזו ויכולות להשתמר ברועה אחד). והוא 16 מיל שנאמר 'עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה', ושיעור חכמים שעד 16 מיל שולטת עין של רועה. לכן אם יש לו 9 בהמות בכפר או עוד 5 בהמות בכפר אחר רחוק מזה 16 מיל - מביאם לרבי אחד ואחד ומעשר, ואם רחוקות יותר - פטורות. היה בין עדר לעדר 32 מיל אינם מצטרפים (וגם בפחות מזה, כל שהוא יותר 16 מיל). היו לו באמצע 32 מיל, מביא ומעשר באמצע. **לרב:** רק אם היו לו 5 מכאן ועוד 5 מכאן ובאמצע עוד 5 מצטרפות, שהחמש שבאמצע ראוי להצטרף עם אלו שבצד זה ואלו שבצד זה. וכן אם היו לו 9 מכאן ועוד 9 מכאן ואחת באמצע, שהאמצעית ראוי להצטרף עם אלו ועם אלו. **לשמואל:** גם אם 5 מכאן ועוד 5 מכאן ואחת באמצע, שאנו מחשבים לרועה כאלו הוא עומד כאן והוא מונה לכלום. וגם אם יש לרועה דירה באמצע ואין לו שום בהמה, מצטרפים. וגם כלי של רועה מונחים באותו כפר - מצרף, משום שסופו ללכת לשם ולקחת כליו. והסתפקו בגמרא לעניין כלב רועה, אם אינו מצרף משום שיכול הרועה לקרוא לו ואינו צריך ללכת אליו, או מכיון שלפעמים אינו בא מעצמו וצריך ללכת לשם ולהביא - מצרף. ולא נפשט.

בכורות דף נ"ה. יום ה' פרשת תולדות - ב' כסלו תשפ"ז

דף נ"ה - ע"א

הפסק לעניין מעשר בהמה:

'הפסק הירדן' - 'לבי מאיר' מפסיק למעשר בהמה. ורק מבית יריחו ולמטה. **לרבי אמי:** רק אם אין שם גשר, אבל אם יש שם גשר - מצרפם. וכן הדין בשאר נהרות, שאם אין שם גשר הנהר מפסיק ונדרו דבריו. **לרבי יוחנן:** רק הירדן מפסיק לרבי מאיר גם אם יש שם גשר, שנאמר 'והירדן יגבול אותו לפאת קדמה', עשאו הכתוב גבול בפני עצמו, אבל שאר נהרות אינם מפסיקים.

'גבולות שנאמרו בנחלת השבטים' - אינם חשובים גבול להפסק במעשר בהמה, שנאמר 'זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב', כל ארץ ישראל גבול אחד הוא.

היו לו בהמות בשני עברי הירדן חלק בצד הזה וחלק בצד זה, או בשני מחוזות במלכות אחת - אינם מצטרפים. ואין צריך לומר חוצה לארץ וארץ.

ירדן לעניין ארץ כנען - **לרבי יהודה בן בתירא:** אינו נקרא ארץ כנען - שנאמר 'כי אתם עוברים את הירדן ארצה כנען' ארצה ארץ כנען ולא הירדן, **לרבי שמעון בן יוחי:** נקרא ארץ כנען, שנאמר 'מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה', מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען.

נהר ירדן - יוצא ממערת פמיס ומהלך בימה של סיבכי ובימה של טבריא ובימה של סדום, והולך ונופל לים הגדול. ונקרא שמו ירדן, שיורד מדן.

אמר רב כהנא:

עיקר של ירדן - ממערת פמיס, ולכן אם אמר לא אשתה מים ממערת פמיס, נאסר ככל מי הירדן.

עיקר של דם - הוא הכבד, ולפיכך כבד שנימוח מטמא באוהל ברביעית בתורת דם המת.

עיקר מים שבעולם - מנהר פרת.

הנודר מירדן - אסור לשנות מכל מקום שנקרא בלשון בני אדם ירדן. **הנודר ממימי פרת** - אם אמר לא אשתה ממימי פרת: אסור רק במים שבנהר פרת. אמר לא אשתה ממים שבאו מפרת: אסור בכל מימות שבעולם, שכל הנהרות למטה משלש נהרות, חידקל פישון וגיחון, ושלוש נהרות אלו למטה מפרת. וגם עינות המים הנובעות בהרים רמים, מקלחים תחת הקרקע מפרת ועולים בהרים כסולם.

דף נ"ה - ע"ב

נהר פרת - לשמואל: מתברך מסלע שלו. וכן לרבי מאיר, יובל שמו, ונקרא פרת משום שממיו פרים ורבים, כלומר בלי שום גשם. **לרב:** הוא גדל מחמת הגשמים, שכשירדים גשמים בארץ ישראל יש על כך עדות מפרת.

אבזה דשמואל - טבלו בנותיו בימי ניסן במקוה שבנה ולא במי פרת, שסבר כרב שפרת מתרבה מגשמים שבארץ ישראל וחשש שמא ירבו נוטפים על הזוחלים. (י"מ: זוחלים הם שנובעים, שהיו זבות וצריכות מים חיים, וגשמים שנוטפים על מי הנהר אינם מים חיים. וי"מ: שהזוחלים הם אותם שנפלו מן העבים לקרקע ומן הקרקע זחלו וקילחו לתוך הנהר שכשרים בהמשכה). ובימי תשרי טבלו בנהר, והיה עושה להם מחצלות של קנים ומשליך למים ועומדות עליהם וטובלות, כדי שלא יעלה טיט על רגליהם ויהיה חציצה. וסתר משנתו - שאמר שאין המים מטהרים וזוחלים רק פרת בימי תשרי, וכשיטת רב שהמים רבים משום גשמים.

בכורות דף נ"ו. יום ו' פרשת תולדות - ג' כסלו תשפ"ז

דף נ"ו - ע"א

משנה, לקח או קיבל במתנה - פטור ממעשר בהמה שנאמר 'בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לצאנך', מה בניך אינו בלקוח ומתנה, גם צאן ובקר אינו בלקוח ומתנה. ואם אינו עניין בבכור שנאמר 'כן תעשה', והרי בכור קדוש מרחם ולא בעשיה, תנהו עניין למעשר בהמה קבועה לבכר שאינו בא על חטא, ולא בא בבדר ונדבה, ולא קבוע לו זמן.

קנה עשרה עובדים במעי אמו - כולם נכנסים לדיר להתעשר, ואינם פטורים משום לקוח, שנאמר 'תעשה' ומיעט הכתוב בשעת עשיה כלומר בשעה שראוי להתעשר ולא במעי אמו.

לקוח במחוסר זמן - לקח בהמה לפני שבעה ימים ללידתו, אינו נכנס שוב לדיר להתעשר משום לקוח. ואינה משנה, שהרי נתמעט לקוח רק בשעת עשיה. או שהיא כשיטת רבי שמעון בן יהודה שמחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, שהוא כבכור שקדוש לפני זמנו וקרב לאלתר זמנו.

אתנן במעשר בהמה - הנכנס לדיר להתעשר אם נתנו לה במעי אמו. אם חזר ולקחו הימנה ויש לו תשעה והוא - חייבים במעשר. ואם יצא אחד מן הכשירים בעשירי - הרי טוב, ואם יצא האתנן בעשירי - יאכל במומו לבעלים. אם לא חזר ולקחו - היא עצמה לא תעשר, שאיסור אתנן רק בזונה כותית.

זונה כותית - אתננה אסור, שלומדים בגזירה שווה 'תועבה תועבה' מעריות שאין קידושין תופסים בה, וכזה הבא עליה אינו לוקה משום לא יחלל זרעו, משום שאין זה זרעו רק זרעה. **זונה ישראלית** - אתננה מותר, וכזה הבא עליה לוקה משום לא יחלל זרעו.

דף נ"ו - ע"ב

משנה, בהמת השותפים

חייבים בקלבון ופטורים ממעשר בהמה: אם חילקו אחים בנכסי אביהם ואחר כך נשתתפו, כשמביאים סלע שלם שהוא שני חצאי שקלים ביחד, חייבים כל אחד ואחד לתת מעה קטנה לקלבון - שהם שני ממונות, והם כשאר בני אדם שהשוקל שקל נותן עמו קלבון, ופטורים ממעשר בהמה כל ימי שותפות - שנאמר 'יהיה לך' ולא של שותפות. ואף על פי שנאמר בבכור, אם אינו עניין לבכור ששייך בשותפות, שנאמר 'ובכורות בקרם וצאנכם', תנהו עניין למעשר בהמה.

פטורים מקלבון וחייבים במעשר בהמה: אם לא חילקו ועדיין תפיסת בית ירושת אביהם קיימת - פטורים מקלבון, שנותנים בין שניהם סלע שלם במקום אביהם, ואם היה אביהם נותן סלע על שני בניו, היה נותן רק קלבון אחד. וחייבים במעשר בהמה - ששותפות של תפיסת הבית לא התמעט ממעשר בהמה, שנאמר 'יהיה'.

חייבים בקלבון ובמעשר בהמה: באופן שחילקו בכספים, ולא חילקו בבהמה.

פטורים מקלבון ומעשר בהמה: באופן שחילקו בבהמה, ולא חילקו בכספים.

'חילקו נכסים וחזרו והשתתפו'

לרב ענן: אינם נפטרים ממעשר בהמה אם נשתתפו לאחר שחילקו רק אם חילקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים בשווי המקביל - שלא שייך לומר זה חלקו המגיע ממיתת אביהם, שבוודאי בשעת מיתת זכה כל אחד בחצי הגדיים ובחצי התיישים ועכשיו קנו זה מזה, והוולדות שיש בשעת חלוקה פטורים ממעשר בהמה משום לקוח, ואותם העתידים לבוא פטורים משום שותפות. אבל אם חילקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים, אומרים יש ברירה, וזה חלק המגיע לכל אחד ממיתת אביו והיא עדיין ירושה, וכשחזרו והשתתפו חזרו להיות תפיסת הבית כתחילה ואין זה שותפות, לכן ולדות שיש בשעת חלוקה אינם פטורין משום לקוח, ואין העתידים לבוא פטורים משום שותפות. **לרב נחמן:** גם אם חילקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים - פטורים, ואין אומרים זה חלק המגיע משעה ראשונה לכך - שאין ברירה, ולקחו זה מזה ואחר כך נשתתפו.

לרבי אלעזר: אינם נפטרים רק אם חילקו 9 בהמות גדולים כנגד 10 פחותים או 10 כנגד 9, אבל אם חילקו 9 כנגד 9 או 10 כנגד 10, אנו אומרים ברירה שזה היה חלק המגיע משעה ראשונה לכן ולא נפטרו. **לרבי יוחנן:** גם אם חילקו 9 כנגד 9 או 10 כנגד 10 פטורים, שאין ברירה, ואין אומרים זה חלק המגיע משעה ראשונה לכך. ורבי יוחנן לשיטתו שהאחים שחלקו הם לקוחות ומחזירים זה לזה ביובל, משום שאין ברירה.

מחיר כלב - שותפים שחלקו, אחד לקח 10 טלאים, ואחד נטל 9 טלאים וכלב, 10 שכנגד הכלב - אסורים למזבח, שאחד מהם חילופו של כלב ואסור משום מחיר כלב, ואין יודעים מי זה. 9 עם הכלב - מותרים. לסובר יש ברייה: אם כל כבש בקבוצת 9 יש לו חבר בקבוצת 10 ששווה כמותו, ונמצא שהעשירי כנגד הכלב, נוטל אחד במחיר כלב ואוכל, והשאר מותרים לגבוה. ורק אם 9 כבשים שבתוך 10 שווה יותר מאלו 9 שעם אותו הכלב, והכלב שוה את העשירי ואותו משהו ששווים אותם 9 שכנגדם יותר מתשע שעמו, נמצא מחיר הכלב הולך בכל 9 שכנגדו בכל אחת משהו, והעשירי כנגדו.

בכורות דף נ"ז. יום שב"ק פרשת תולדות - ד' כסלו תשפ"ז

דף נ"ז - ע"א

משנה, אלו שאינם נכנסים לדיר להתעשר - לתנא קמא: א. כלאיים (מתייש ורחל). ב. נדמה (שאמו רחל ודומה לעז). ג. טריפה, ד. יוצא דופן, ה. מחוסר זמן, ו. יתום. שנאמר בשאר כל הקדשים 'שור או כשב' - פרט לכללאים, 'או עד' - פרט לנדמה, 'כי יולד' - פרט ליוצא דופן, 'והיה שבעת ימים' - פרט למחוסר זמן, 'תחת אמו' - פרט ליתום. ונאמר במעשר בהמה 'תחת' השבט, ונאמר בשאר קדשים 'תחת' אמו, מה בשאר כל הקדשים חוץ מאלו, גם במעשר בהמה חוץ מאלו. ומה במעשר בהמה פרט לטריפה, שנאמר 'כל אשר יעבור' פרט לטריפה שאינה עוברת, גם בשאר קדשים פרט לטריפה. **רבי יהושע:** חולק וסובר שאלו נכנסים לדיר להתעשר חוץ מכללאים וטריפה, אבל יוצא דופן נכנס לדיר - שסובר כריש לקיש בשיטת רבי שמעון שיוצא דופן הוא ולד גמור גם לענין קדשים, וכן מחוסר זמן נכנס לדיר - כריש שמעון בן יהודה, ויתום נכנס לדיר - כשעור אמו קיים כרבי יהושע.

יתום - לתנא קמא: שמתה או שנשחטה האם ולאחר כך ילדה, **לרבי יהושע:** גם אם נשחטה האם והעור קיים - אין זה יתום, שיש מקמות שמפשיטים עור האם שמתה ומלבישים אותו לוולד, ובכך הוא חי ומתקיים, ומשום שמועיל לו דומה כמו שהאם קיימת.

רובע/רבע/מוקצה/נעבד/אתנן/מחיר - נכנסים לדיר להתעשר. שנאמר אצל בעל מום 'כי משחתם בהם מום במ לא ירצו לכם', וכל מקום שנאמר בו השחתה אינו רק דבר ערוה ועבודה זרה, כל שהמום פוסל בו - פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה, וכל שאין המום פוסל בו - אין פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה. ובמעשר אין המום פוסל שנאמר 'לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו'. רובע ונרבע - הם דבר ערוה. מוקצה ונעבד - עבודה זרה, אתנן - דבר ערוה הוא, מחיר - חוקש לאתנן.

טומטום ואנדרוגינוס - לתנא קמא: נכנסים לדיר להתעשר, שהוא ספק זכר וספק נקיבה, ובין כך חייב. **לרבי שמעון:** אינם נכנסים, שמיעטה תורה לענין קדשים שאינו רק זכר ודאי ונקיבה ודאית, ולומדים במעשר בהמה מגזירה שווה 'תחת תחת' מקדשים.

דף נ"ז - ע"ב

משנה, זמני מעשר בהמה - ואותם שנולדו קודם לכן אינם נכנסים לדיר להתעשר עם אותם שיוולדו מכאן ואילך משום חדש וישן. **א. לרבי מאיר:** הוא אחד באלול, **ב. לרבי אלעזר ורבי שמעון:** באחד בתשרי. לכן, כל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באלול - מצטרפים. נולדו חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה - אינם מצטרפים. **ג. לרבנן:** אלו שנולדו באלול מתעשרים בפני עצמם, שמסתפק אם הלכה כרבי מאיר או כרבי אלעזר ורבי שמעון, משום שאמרו דבריהם מפני חגי זכריה ומלאכי, ולכן לא היה רוצה בן עזאי לסמוך על מעשיו ולקבוע הלכה בהכרעתו.

תיקנו חכמים שלש גרנות למעשר בהמה - (שבהמות שנולדו בין פרק לפרק, צריך לעשר כשיגיע הפרק, ולא יאכל לכתחילה מדרבנן בלי מעשר)

לרבי עקיבא: ראשון - בפרוס הפסח, והוא 15 יום קודם חג פסח (שהרי 'פרוס' לשון מחצה, והוא מחצית מהזמן ששואלים ודורשים בעניינו של יום קודם לחג). נמצא שאם אדר הקודם לו מלא - הוא בתאריך ל' ניסן, ואם הוא חסר - הוא בכ"ט ניסן. **שני** - 15 יום קודם שבועות, **שלישי** - 15 יום קודם סוכות. והטעם שקבעו זמנים אלו, שיש בהמות שמבכירות ללדת קודם פסח, ויש שמאחרות עד בין פסח לעצרת, ויש שאינם יולדות עד בין עצרת לחג, ומשהיה בני אדם בהמתם עד אותו זמן שלא לשחוט עד שישחטו בזמן הגורן הסמוך לרגל, נמצא שיהיו בהמות מצוי לעולל רגלים לקחת מהם לאכילה וקרבנות. ואף על פי שמוותר למכור ולשחוט שלא הגיע הגורן, נוח לאדם לעשות מצוה בממונו ולאחר מכן למכור ולאכול.

לבן עזאי: ראשון - כ"ט אדר, שאדר הסמוך לניסן הוא לעולם חסר. **שני** - א' סיון, משום שבהמות שנולדו מפרוס הפסח עד אותו זמן מועטים, ואם יקדים ויעשר 15 יום קודם רגל, יכלו הבהמות עד הרגל. **שלישי** - כ"ט באב, שלשיטתו אלו שנולדו באלול מתעשרים בפני עצמם, ואם יקבעו הזמן המן בכ"ט אלול יש לחשוש שיעברו הנולדים באב עם הנולדים באלול. ולא תיקנו לעשר ביום ל' אב, שלפעמים אב חסר וצריך לעשות היכר בין חדש לישן.

לרבי אלעזר ורבי שמעון: ראשון - א' ניסן, שסוברים כרבן שמעון בן גמליאל ששואלים בהלכות פסח שתי שבתות, ובאותו זמן שמתחילים הלכות פסח תיקנו לעשר בהמות. **שני** - באחד בסיון, כבן עזאי. **שלישי** - כ"ט אלול, לשיטתם שהרי 'א' תשרי הוא ראש השנה גם למעשר בהמה. ואמרו בכ"ט אלול ולא 'א' תשרי, משום שצריך היכר בין חדש לישן, ועוד שאי אפשר לעשר ביום טוב משום צובע.

בכורות דף נ"ח. יום א' פרשת ויצא - ה' כסלו תשפ"ז

יום זה לזכות והצלתה הכלה יזסל בת רחל לדורות ישרים מבורכים ובניין עדי עד

דף נ"ח - ע"א

נולדו חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן - מצטרפים, רק שעד שלא הגיע הגורן - מותר למכור ולשחוט, וכשהגיע הגורן - לא ישחוט לכתחילה בלי מעשר, ואם שחט פטור.

שואלים ודורשים לפני פסח - לתנא קמא: שואלים ודורשים בהלכות פסח שלושים יום, לרבן שמעון בן גמליאל: שתי שבתות.

נולדו באלול שמתעשר לעצמם 'לבן עזאי': נולדו חמשה באב וחמשה באלול

- אינם מצטרפים. נולדו חמשה באלול וחמשה בתשרי - אינם מצטרפים. נולדו חמשה בתשרי וחמשה באב שלאחריו - מצטרפים, שהגרנות אינם מפסיקות. **נולדו חמשה באב, וחמשה באלול, וחמשה בתשרי** - כונס לדיר להתעשר, ונוטל אחד מאלו שנולדו באלול (ולא שיכוין לכך, וכגון שמנה רבוצים), והשאר פטורים ממה נפשך, שאם באחד באלול ראש השנה - מצטרפים של אלול ושל תשרי, ושל אב פטורים. ואם באחד בתשרי ראש השנה - של אב ושל אלול מצטרפים, ושל תשרי פטורים. ואין לומר שיצטרפו אלו של תשרי אם אלו שיוולדו לאחריהם בגורן אחר של אותה שנה, שאמרה תורה עשירי ודאי ולא ספק.

דף נ"ח - ע"ב

משנה, סדר הפרשה - כונס לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהיו שנים יכולים לצאת כאחת, אימותיהם מבחוץ והם מבפנים וגוונות ויוצאות לקראת אדם, אבל אין מוציאם בידיים - שנאמר 'עבור' ולא שיעבירוהו. ואין זורק להם ירקות כדי שיעברו - גזירה משום לקוח ומשום יתום שאין להם אם. ומונים א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט', והיוצא עשירי סוקר בסיקרא ואומר הרי זה מעשר. לא סקר בסיקרא, ולא מנה בשבט, או שמנה רבוצים או עומדים - הרי אלו מתעשרים. היה לו 100 ולקח 10, או שהיו לו 10 ולקח 1 (כת"י) - **לתנא קמא:** אין זה מעשר, **לרבי יוסי ב"ר יהודה:** מעשר, שדורש כאבא אלעזר בן גומל מהנאמר 'ונחשב לכם תרומתכם', שבשתי תרומות הכתוב מדבר תרומה גדולה ותרומת מעשר, כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה כך תרומת מעשר, ומעשר נקרא תרומה, והוקש מעשר בהמה למעשר דגן שניטל באומד ובמחשבה.

קפץ אחד מאותם שעברו בפתח תחת השבט, אף על פי שעדיין אינם מעושרים, וכגון שהעביר שמונה, וחזר אחד מהם וקפץ לדיר, כל מה שבדיר פטורים. קפץ אחד מהמעושרים לדיר - כולם ירעו עד שיסתאבו ואיכלו במומם לבעלים.

'כל אשר יעבור' - פרט לטריפה שאינה עוברת. 'תחת השבט' - מצוה למנות בשבט, לא מנה בשבט או שמנה רבוצים או עומדים מניין? תלמוד לומר 'העשירי קדש' מכל מקום. אין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מניין? תלמוד לומר 'היה קדש' מכל מקום.

בכורות דף נ"ט. יום ב' פרשת ויצא - ו' כסלו תשפ"ז

דף נ"ט - ע"א

עשירי קדוש מאילני - ואם מנה עשר ונשתתיר עשירי בדיר, אף על פי שלא יצא ולא מנה, קדוש מאילני והרי הוא מעשר.

קרא לתשיעי עשירי ויצא עשירי ולא דיבר, תשיעי - נאכל במומו, ועשירי - מעשר.

קרא לתשיעי עשירי וזמתי עשירי בדיר, תשיעי - נאכל במומו וכולם פטורים, שכבר נתקדש עשירי מאילני בדיר. או משום שכשיצאו תשעה בפתח היה שם מניין שראוי לעשר, שעדיין היה עשירי קיים שהיה ראוי לצאת אחריהם ולפטורם, וכיון שראוי לצאת כאילו יצא כבר ופטור המניין.

דף נ"ט - ע"ב

קרא לתשיעי עשירי ונשתתיר עשירי בדיר, העשירי - מעשר משום שקדוש מאילני. תשיעי - **לחכמים:** נאכל במומו, **לרבי שמעון:** הוא חולין, שכל שלא נעקר שם מעשר מהעשירי, אין התשיעי קדוש, וקל וחומר הוא מאחד עשר שהוא עושה קדושה להקרב, שאם קרא לו עשירי הוא קרב שלמים, ובכל זאת אינו קדוש רק אם נעקר שם מעשר מהעשירי כגון שקרא לעשירי תשיעי, תשיעי שאינו עושה קדושה להקרב, ואף על פי שקרא לו עשירי אין לו קדושה רק נאכל במומו, אינו דין שאינו קדוש רק אם נעקר שם מעשר מהעשירי. ויש לדחות הקל וחומר: א. שאחד עשר שעושה קדושה להקרב אינו קדוש רק אם נעקר שם מעשר מהעשירי, אבל תשיעי שאינו עושה קדושה להקרב, קדוש גם אם לא נעקר. ב. שרק אחד עשר שכבר התברר העשירי, אין בו קדושה רק אם נעקר שם מעשר מהעשירי, אבל תשיעי שעדיין לא התברר העשירי, קדוש גם אם לא נעקר.

מנין הראוי פוטר - שאם היה לו 10 טלאים והכניס לדיר, ומנה 9 או 8, ומת אחד מהנשארים בדיר, או שיצא בפתח אחר שלא נתקדש העשירי, פטורים אלו שכבר מנה, משום שבשעה שמנה היו ראוי אלו שבדיר לצאת ולהתעשר העשירי עם אלו למנין. שנאמר 'עבור' ולא שכבר עבר, ואין צריך לומר כשכבר עישר, גם אפילו לא עישר כבר ופטור במנין הראוי.

מת אחד מהם, היו לו 10 טלאים והכניס לדיר, ומנה 5, ומת אחד מהם, אם מת מהמנויים - מונה ומשלים עליהם. ואם מת משאינם מנויים - מנויים פטורים משום מנין הראוי, ושאינם מנויים מצטרפים לגורן אחר.

יצאו ונשתתיר:

היו לו 14 טלאים והכניס לדיר, ויצאו תחילה 6 בפתח זה ואחר כך 4 בפתח זה, ונשתתירו שם 4 - אותם 4 שנשתתירו, אם יצאו בפתח 6 - נוטל אחד מהם הואיל ויצאו 10 באותו פתח, 4 שיצאו בפתח האחר - מצטרפים לגורן אחר, ולא נפטר משום מנין הראוי, שבשעה שיצאו בפתח נשתתיר בדיר רק 4, ואלו 4 אינם מצטרפים עם 4 שהיו בתורת מעשר. ואם לא יצאו 4 בפתח 6, רק 4 נשתתירו בדיר או יצאו בפתח 4 אחרים, 6 שיצאו תחילה פטורים משום מנין הראוי, ואלו 4 ועוד 4 מצטרפים לגורן אחר.

יצאו תחילה 4 בפתח זה, ואחר כך 6 בפתח זה, ונשתתירו שם 4 - אם אותם 4 יצאו בפתח 6, נוטל מהם אחד, והשאר פטורים. ואם לא - 4 ראשונים וגם 6 פטורים משום מנין הראוי, 4 שנשתתירו או שיצאו מפתח שלישי, מצטרפים לגורן אחר.

יצאו 4 בפתח זה, 4 בפתח זה, ונשתתירו שם 6 - אם אותם 6 יצאו בפתח שיצאו 4 ראשונים או בפתח שיצאו 4 אחרונים - נוטל מהם אחד והשאר פטורים. ואם יצאו בפתח שלישי או שנשתתירו בדיר, 4 ראשונים גם 4 אחרונים פטורים, ואלו 6 מצטרפים לגורן אחר. שמנין הראוי פוטר בין כשבדאי אותם שנשתתירו יצאו דרך אותו פתח, ובין בספק, כגון שיצאו 4 בפתח זה וגם 4 בפתח זה, ויש ספק אם 6 שנשתתירו יצאו בספק זה או בפתח זה.

היו לו 15 טלאים - לא יאמר אברור 10 הכחושים ואכניס לדיר, ואטול מהם אחד, והשאר פטורים משום שנשתתיר רק 5, רק כונס לדיר ומוציא 10 ונוטל מהם אחד, והשאר מצטרפים לגורן אחר ואינו יכול למכור ולשחוט משום שהוקבעו בדיר למעשר.

יום זה הוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה מרת הינדא ע"ה
בת הרה"ג ר' יהושע אריה זצ"ל
נלב"ע ז' כסלו תשמ"ה
ת' נ' צ' ב'

דף ס' - ע"א

היו לו 19 טלאים והכנים לדיר שיש לו שני פתחים, ויצאו 9 בפתח זה ועוד 9 בפתח זה - כולם פטורים משום מניין הראוי, שזה שנשאר בדיר באחרונה ראוי לשני הפתחים, והוא עצמו קדוש מאיליו בין שיצא בין שנשתייר באחרונה. אבל אם מנה 9, וכשהגיע עשירי התחיל למנות מתחילה אחד שנים שלש וכו': עשירי - קדוש מאיליו הגם שלא קראו עשירי (אלא אחד). 9 האחרונים לא נפטרו במניין הראוי. יצאו זוגות - לרבא אין הולכים אחר פיו לומר 18 ראשונים נפטרו במניין הראוי, וזה שיצא באחרונה הוא עשירי לשני המנינים, רק עשירי למניין בהמות הוא קדוש, וכיון שהוציא 5 זוגות שהם עשרה בהמות, אחד מהזוג 5 - קדוש, 9 שיצאו לאחריו - לא נפטרו (בדף ס' - ע"א, יש מחלוקת בזה).

משנה, יצאו שנים כאחת - מונה אותם שנים. מנה אחד, נמצא אותו שקרא הוא 9 והוא 10, ואותו שקרא הוא 10 והוא 11, עומדים לקלקלה, שסבור על 9 שהוא חולין ועל 10 שמעשר, ואם עשה כן ולא נמלך בבית דין הרי הם מקולקלים, שעל פי דין העשירי מעשר, ובהמת י"א הוא שלמים (ע"פ לשון א' ברש"י).

טעות במניין: א. קרא לתשיעי - עשירי, ולעשירי - תשיעי, ולאחד עשר - עשירי שלשתם מקדושים, תשיעי - נאכל במומו, עשירי - מעשר, ואחד עשר - קרב שלמים. **לרבי מאיר:** עושה תמורה, **לרבי יהודה:** אינו עושה תמורה משום שהוא תמורת מעשר, ואין תמורה עושה תמורה. ולרבי מאיר אם היה תמורה לא היה נקרב. **ב.** קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי - אין אחד עשר מקודש. זה הכלל, כל שלא נעקר שם עשירי מעשירי עצמו - אין אחד עשר מקודש. **מנה זוגות או מאות - לרב מאיר:** עשירי במניין שלו קדוש, שלאחר שמנה 900 העשירית קודש. **לרב כהנא:** קדוש למניין בהמות, שכשמנה 5 זוגות בהמות שהם 10 בהמות, האחרון שבזוג חמישי הוא מעשר. ונחלקו רק כשנתכווין למנות זוגות, אבל אם מנה אחד, ויצאו מעצמם באמצע זוג אחד, כולם מודים שלמניין שלו הוא קדוש.

מנה למפרע, עשירי שבמניין הוא קדוש, גם לדברי האומר שלמניין שלו קדוש, משום שבמניין הפרסיים קורים לעשרה אחד.

דף ס' - ע"ב

טעות במניין

קרא לתשיעי - עשירי, לעשירי - תשיעי, לאחד עשר - עשירי - שלשתם מקדושים, שנאמר 'וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש', ומשמע בין שקראו הוא עשירי בין שהיה עשירי למניין ולא קראו עשירי. **שמיני, שנים עשר שקרא עשירי אינו קדוש -** שלומדים מעשירי גמור שאינו מקודש רק בסמוך לו, שאין לך סמוך בו יותר מגופו, גם טעותו אינו מקודש רק אם טעה באותו שסמוך לו. **לרבי אלעזר ב"ר שמעון:** לעולם אין אחד עשר קדוש עד שישתוק בתשיעי ויקרא לעשירי - תשיעי, ולי"א - עשירי, שאם קרא עשירי - לתשיעי וגם לי"א, לא היו שנים מקדושים רק אחד מהם, ודורש מה עשירי מיוחד שאינו רק אחד, גם טעותו מיוחדת. שסובר כרבי יהודה שטעות מעשר תמורה הוא, וסובר כרבי שמעון אביו שאין ממירים וחוזרים וממירים, ומשום כך אין שתי טעויות למעשר.

יצאו שנים בתשיעי וקרא תשיעי - מעשר וחולין מעורבים זה בזה, שעשירי קדוש מאיליו, והתשיעי חולין שהרי קרא לו תשיעי. **יצאו שנים בתשיעי וקרא עשירי -**

עשירי ותשיעי מעורבים זה בזה, ונאכלים רק במומו, והגוזז והעובד אחד מהם אינו סופג מלקות שמא חולין הוא. **יצאו שנים בעשירי וקרא עשירי -** עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה, כלומר מעשר ושלמים מעורבים זה בזה, ויקרבו שניהם ויאכלו כחומר קודש שבהם, שטעונים שתי מתנות והרמת חזה ושוק כמו שלמים. **יצאו שנים בעשירי וקרא אחד עשר -** עשירי וחולין מעורבים זה בזה. ולמדנו מזה שכל שיצאו שנים בבית אחת וקרא עשירי שניהם קדושים, הגם שלא נעקר מהמעשר שם עשירי - ורק כשיצאו בזה אחר זה אין אחד עשר מקודש אם לא נעקר שם עשירי מהמעשר. וגם אם יצא עשירי ולא דיבר, כיון שלא נעקר שם עשירי ממנו, אין י"א מקודש (כשיצאו בזה אחר זה).

יצאו שנים בעשירי ולא קדם אחד מהם לחבירו וקרא עשירי - עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה. **לרב כהנא:** כשיצאו בבית אחת, והגם שלא נעקר שם עשירי מהמעשר, שניהם קדושים. **לרב אשי:** שהקדים האחד והוציא ראשו וקראו י"א, ונמצא שנעקר שם עשירי וקראו י"א, וכגון שאין לו בהמות הרבה, שבזה מודה רבי שקריאת שם י"א חשוב עקירה.

קרא לעשירי - אחד עשר, ולאחד עשר - עשירי, לרבי: אם יש לו הרבה בהמות אין י"א קדוש, שלא נעקר שם עשירי מהמעשר, ומה שקרא אחד עשר אנו מפרשים שנתכווין לומר 'אחד מעשר', כלומר זה מעשר ראשון. **לרבי יוסי בר יהודה:** י"א קדוש, שקריאת שם י"א חשוב עקירה. ואם אין לו בהמות הרבה, גם לרבי חשוב עקירה וי"א קדוש.

בכורות דף ס"א. יום ד' פרשת ויצא - ח' כסלו תשפ"ז

דף ס"א

יצאו שנים בעשירי

א. לחכמים: ירעו עד שיסתאבו, שאין מביאים קדשים לבית הפסול, ואם היו קריבים צריך לאוכלם כחומר שבהם, וצריך להרים מהם חזה ושוק ולתת לכהנים, והכהנים מועטים הם ושמא לא יהיו מצוי אוכלים לאותם חזה ושוק ויפסלו בלינה לאחר שני ימים ולילה אחד, ומביא מעשר לבית הפסול.

ב. לרבי שמעון: יקריבו, שמביאים קדשים לבית הפסול.

ג. בזמן הזה: שניהם ימותו משום תקלה כדן שאר מעשר, ואין אוכלים אותם במומו הגם שהוא הפסד גדול.

'לרבי יהודה' אין בין אחד עשר לשלמים רק שזה עושה קדושה להיקרב, שהשלמים עושה תמורה ותמורתם קריבה, ואחד עשר אינו עושה תמורה להיקרב, שלדבריו אחד עשר הוא תמורת מעשר, ואין תמורה עושה תמורה. אבל אחד עשר עצמו קרב, שסובר רבי יהודה תמורת מעשר קרב.

האומר לשלוחו צא ועשר עלי - לרבא: אם קרא לתשיעי עשירי קדוש, משום שאינו מפסיד שהרי אוכלו במומו. ואם קרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש, שהרי קרב שלמים ומפסיד בזה ושוק. **לרב פפא:** גם אם קרא לתשיעי עשירי אינו קדוש, שאומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי' ולא היה לך לטעות, והוא עיוות שצריך להמתין עד שתומם, ואוסר בגיזה ועבודה.

האומר לשלוחו צא ותרום - תורם כדעת בעל הבית. אם אינו יודע דעת בעל הבית, תורם בבינונית אחד מחמישים. פחת עשרה (שתרם אחד מארבעים), או הוסיף עשרה (שתרם אחד משישים) - תרומתו תרומה, כיון שיש תורמים בעין יפה ויש תורמים בעין רעה, יכול לומר בכך אמתית.

הדרן עלך פרק מעשר בהמה

וסליקא לה מסכת בכורות

המרכז העולמי להפצת סיכומי דף היומי 'פחוודים' יולחת בזאת

ברכת מזל טוב

חמה ולבבית לשותפינו וידידנו היקרים

לפגיד שיעור המסור הרב הגאון ר' ישעיהו קראוס שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היקר הי"ו

הרה"ח פשה רוזנבוים שליט"א - לרגל שמחת הבר מצוה לבנו בנימין ביינוש הי"ו

הנגיד הנכבד הרה"ח יוסף רוזנבוים שליט"א - לרגל שמחת הנישואין לבתו הכלה זיסל תחי

הרה"ח מרדכי רוטד שליט"א - לרגל שמחת הנישואין

הרה"ח יוחנן רוזנבוים שליט"א - לרגל שמחת הולדת בנו מרדכי הי"ו

יזכו התורמים החשובים לנחת וברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם ולסייעתא דשמיא על כל צעד ושעל